

Til

Det Kongelige Kunnskapsdepartement

Høring – NOU 2010:7 Mangfold og Mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet.

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 21.06.10 hvor vi inviteres til å gi en høringsuttalelse om NOU 2010:7 Mangfold og Mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringsystemet.

Norsk Skolelederforbund har hatt NOU 7 ute til høring i våre fylkeslag. Vi har valgt å vektlegge de voksne i opplæringsystemet i vår høringsuttalelse, og vi har valgt å basere oss på høringsuttalelsen som er sendt oss fra et av våre medlemmer i Sandnes kommune.

I NOU 2010:7 **Mangfold og Mestring** har utvalget satt fokus på en rekke områder som er svært relevante og berettiget i forhold til voksne i opplæringsystemet. Gjennom denne utredningen er svært mange utfordringer blitt belyst og drøftet. Vi vil vektlegge følgende tilbakemelding:

NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP FOR VOKSNE INNVANDRERE

Ordningen med rett og plikt til å gjennomføre minst 300 timer norsk og samfunnskunnskap har uheldige virkninger slik den fungerer i dag. Mange deltakere i norskopplæringen slutter når plikten er gjennomført, selv om de ikke har opparbeidet seg et ferdighetsnivå som er det overordnede målet for opplæringen. En opplever at fokus for deltakerne flyttes fra læring og oppnådde språkferdigheter til fokus på registrert timetall. Time- og fraværstelling er dessuten ressurskrevende og krever stor grad av nøyaktighet siden dette får konsekvenser for innvilgelse av bosettingstillatelse.

I stedet for at kursdeltakeren har ansvar for å dokumentere egne oppnådde språkferdigheter for å kunne søke om bosetting, er det kommunen v/voksenopplæringen som blir ansvarlig slik som ordningen med timetelling fungerer i dag. Krav om norsknivå vil gi en helt annen motivasjon til å lære norsk enn slik tilfellet er i dag. Ved å stille krav om oppnådde språkferdigheter vil motivasjonen til å lære norsk bli større enn det som er tilfelle i dag.

Vi vil påpeke at det bør stilles krav til bestått norsknivå, og at en drøfter hvilke språkferdigheter dette nivået skal inneholde. Det vil da ikke være nødvendig å utvide plikten til 600 timer siden ordningen slik den er i dag allerede har en timeramme på inntil 3000 timer. Samtidig bør det være mulig å søke om fritak fra plikt på grunn av helsemessige årsaker eller andre tungtveiende grunner slik loven åpner opp for i dag.

50 TIMER SAMFUNNSKUNNSKAP

Flere kommuner samarbeider om å organisere 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår. Samarbeidet har stor positiv effekt og har ført til at kursene har fått bra

kvalitet og blir tilbudt på mange ulike språk. Likevel viser det seg at det er en del språk vi ikke klarer å tilby kurs på, at kursene ofte kommer alt for seint i opplæringen og vi derfor ikke oppnår forventet måloppnåelse. Erfaringer fra andre kommuner rundt om i landet viser det samme. Mange deltakere får dermed problemer med å gjennomføre plikten innen tidsfristen. Siden deltakeren ikke kan ha lovlig fravær på 50-timerskurset, blir det vanskelig å få tatt igjen fravær dersom deltakeren har gått glipp av én eller flere timer. Vi vil derfor støtte foreslaget om at 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår sentraliseres og gjøres nettbasert. (*jf. utvalgets kommentarer på dette området*). Det bør legges føringer for at deltakeren får nødvendig informasjon og nettilgang, slik at kurset kan gjennomføres tidlig i norskopplæringen i tråd med intensjonen i loven. Alternativt kan kravet om 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår fjernes. Dette må da sees i sammenheng med at det innføres krav om oppnådde språkferdigheter for å kunne søke om bosettingstillatelse.

HØYERE UTDANNING - BERGENSTESTKURS

Norsk og samfunnskunnskap på B2-nivå hører ikke inn under den opplæringen som kommunen er pliktig å tilby. Innvandrere med høyere utdanning som bosettes, har behov for å fortsette på B2-nivå for å kunne kvalifisere seg til opptak på universitet og høyskoler. Noen kommuner samt private tilbydere arrangerer i dag B2-kurs, men tilbudet er i dag for tilfeldig. Det forslås at det opprettes permanente tilbud om bergentestkurs. Det bør være naturlig at disse kursene gjennomføres i regi av høyskolene og universitetene og at gjennomføringen også gir mulighet for bruk av nettbaserte løsninger.

INTRODUKSJONSPROGRAMMET

Introduksjonsloven legger etter vår oppfatning for liten vekt på grunnutdanning som en del av introduksjonsprogrammet. Derfor støttes grunntankene om økt satsing på et grunnskoletilbud og opplæring i IKT og hverdagsmatematikk for denne målgruppen. Mange av våre deltakere ønsker seg et videre skoleløp, men mangler den grunnleggende kompetansen som er nødvendig for å kunne delta i et videre opplæringsløp. Vi har gode erfaringer med tilrettelegging av et grunnskoletilbud for denne målgruppen, og et tett samarbeid med fylkeskommunen og videregående skoler. I Sandnes kommunes introduksjonsprogram er det innebygget en modell hvor det første året prioriteres opplæring og tilegnelse av grunnleggende ferdigheter innen norsk og samfunnskunnskap. Videre vektlegges obligatorisk deltakelse i basisopplæring innen IKT og matematikk (rammeverket til Vox) i tillegg til relevante individuelle programfag. Etter dette følger et toårig grunnskoletilbud etter Opplæringsloven §4.1A. For denne gruppen kreves det imidlertid at perioden for introduksjonsprogram blir utvidet med et tredje år for å komme i mål. I sin utredning tar utvalget opp uklarheter i forhold til rettigheter og finansiering av grunnskoletilbudet til voksne. Vi vil derfor påpeke at det også bør settes søkelys på hvordan et slikt tilbud skal finansieres i kommunene, da dette i høy grad vil kunne bidra til å få opp antall deltakere i grunn- og videregående opplæring.

OPPLÆRING FOR VOKSNE ETTER OPPLÆRINGSLOVEN § 4A-1

Deltakere som har liten eller mangelfull skolegang fra hjemland

Deltakerne har ofte manglende basiskunnskaper, og vil ofte ha langsom progresjon når det gjelder opplæring i norsk/ særskilt språkopplæring. Mangelfull basiskompetanse vil hemme faginnlæringen når deltakeren deltar på grunnskoletilbud for voksne. I et ordinært grunnskoletilbud for voksne på ungdomstrinnet vil kravet til skriftlig produksjon kreve et

visst faglig presisjonsnivå. Selv om deltakerne har nådd et godt muntlig nivå, vil ordinær grunnskoledeltakelse likevel ofte lide under manglende basiskompetanse.

Tilpasset undervisning vil ikke alltid være tilstrekkelig for å kunne kompensere for den manglende basiskompetansen. Denne manglende kompetansen vil også føre til dårlige prestasjoner etter at grunnskolen er fullført og deltakeren er begynt på et videregående tilbud. Muligheten for at deltakeren slutter før han/ hun har fullført videregående skole er derfor stor. Ved å stille krav om opplæring bygd på basislæreplan, vil kommunene måtte ta dette på alvor, og tallet på deltakere som til slutt oppnår formell kompetanse vil forhåpentligvis øke. For godt voksne vil Vox sitt rammeverk for basiskompetanse være et utmerket redskap for å gi grunnleggende kompetanse knyttet til arbeidslivet, men for unge over 16 år som kommer til landet med liten skolegang fra hjemland, vil VOX sitt rammeverk ikke være tilstrekkelig. Her må formell sluttkompetanse være et mål, ellers risikerer vi å få et b-lag i skole og arbeidslivet knyttet til etnisitet.

Deltakere som har gjennomført tilnærmet full grunnskole, men mangler dokumentasjon

Målet for flertallet av ungdommene som kommer til landet må være toårig grunnskole med formell sluttvurdering i form av et avsluttende vitnemål. Noen av de som kommer hit, har bak seg 7-8 år med grunnskole fra hjemland, men mangler dokumentasjon på dette. Grunnskolen har plikt til å gi tilpasset opplæring. Her ligger det en mulighet for realkompetansevurdering på grunnskolens område. I det videregående skolesystemet har det vært utført et solid arbeid for å legge til rette for slik kartlegging. Så er ikke tilfelle i grunnskolen, her mangler man erfaring i realkompetansevurdering. Det må settes fokus på dette arbeidet slik at bruk av kompetansevurdering blir benyttet i langt større grad enn i dag. Økte krav om interkommunalt samarbeid på feltet vil gjøre det mulig å gjennomføre kompetansevurdering av deltakerne også for mindre kommuner. Våre erfaringer innen interkommunalt samarbeid på grunnskolens område viser at slikt samarbeid kan gi resultat som den enkelte kommune ikke klarer oppnå alene. Det vil være helt nødvendig for å lykkes i dette arbeidet. Realkompetansevurdering vil kunne føre til at deltakeren kan gjennomføre et komprimert grunnskoetilbud, der han/ hun får kompetansen sin dokumentert gjennom vitnemål.

Krav om dokumentasjon på oppnådd delkompetanse

Gruppen minoritetsspråklige deltakere i grunnskolen med rett og plikt vil ofte skifte skole / kommune i løpet av opplæringstiden. Dokumentasjon på oppnådd delkompetanse blir i for liten grad delt mellom kommunene, det innebærer at kartleggingsarbeid utført av en kommune må gjentas i neste kommune. Utveksling av dokumentasjon på oppnådd delkompetanse burde være selvsagt, men fungerer ikke alltid i praksis. Sterkere føringer etterlyses når det gjelder formidling av delkompetanse når deltakere skifter kommune. Vi ser derfor meget positivt på at det settes fokus på manglende sammenheng mellom introduksjonsloven og opplæringsloven slik at gjeldende regler og forskrifter samkjøres.

Rekruttering

Utvalget peker på behovet for rekruttering av undervisningspersonell innen dette feltet. En stor gruppe lærere som underviser på voksenopplæringsfeltet er etablerte lærere. Disse lærerne vil ha problem med å etterutdanne seg innen norsk som andrespråk lokalt ettersom denne utdannelsen er sentralisert. En annen gruppe er nyutdannede lærere, selv om de har norsk som andrespråk i sin fagkrets, vil de ha problem med å gjennomføre PPU lokalt, ettersom lokale universitet og høyskoler ikke tilbyr dette faget.

Desentralisering av studiet norsk som andrespråk vil være et viktig bidrag for å øke rekrutteringen til dette fagfeltet.

Økonomiske rammebetingelser:

Utvalget peker på at aktuell målgruppe for grunnskoleopplæring de siste årene har økt radikalt. Dette gjelder både kommunebosatte voksne minoritetsspråklige og 15- 16 åringer. Kommunenes utgifter til finansiering av grunnskoletilbudet til voksne har på tross av dette vært sterkt økende de siste årene uten at statlige overføringer har fanget opp dette. Dette er etter vår oppfatning svært beklagelig, og arbeidet med å innarbeide en finansieringsmodell og utarbeide klare kriterier for finansieringen av et grunnskoletilbud til voksne må prioriteres.

Vennlig hilsen

Solveig Hvidsten Dahl
Forbundsleder

Øyvind Tveitstul
Administrativ leder